

УДК 81'373.43'373.611:[008+7]

DOI: <https://doi.org/10.18524/2414-0627.2021.28.235532>

В. П. Олексенко,

д-р філол. наук, проф.,

Херсонський державний університет,

професор кафедри української філології та журналістики

СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ НЕОЛЕКСЕМ НА ПОЗНАЧЕННЯ КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКОЇ СФЕРИ

У статті з'ясовано значення й особливості словотвірного освоєння нових слів і термінів на позначення культурно-мистецької галузі, що постали в сучасній українській літературній мові на початку ХХІ сторіччя і завдяки мовним і позамовним чинникам набувають широкого вжитку. Проаналізовано наявні надбання лінгвістів у галузі вивчення інноваційних дериватів, стверджено, що питання динаміки мовної системи завжди перебуває в центрі актуальних лінгвістичних досліджень. Виявлено інноваційні слова і терміни культурно-мистецької сфери початку ХХІ сторіччя у мові ЗМІ, інтернет-форумів та у словниках неологізмів сучасної української мови, засвідчено глобалізаційні тенденції в їх використанні. Виокремлено основні тематичні групи неолексем на позначення культурно-мистецької сфери, визначено структурно-семантичні інновації та продуктивність їх уживання. Доведено, що однією з причин проблеми кваліфікації та правопису неолексем із твірними основами-англізмами є неосвоєність інновацій граматичною системою української мови.

Ключові слова: культурно-мистецька галузь, інновація, неолексема, деривація, словотвірна структура, номінація, неологізм.

Постановка наукової проблеми та її значення. Актуальним завданням сучасного мовознавства є всебічне вивчення шляхів розвитку, функціонування і збагачення лексичного складу мови. Предметом дослідження лінгвістів на зламі тисячоліть, на думку О. Стишова, стають динамічний розвиток лексичного складу, ...активізація словотворення, інтенсивне входження й адаптація та унормування нових іншомовних слів [21, с. 144-145].

Іншомовна лексика, зазначає Л. Кислюк, працює на оновлення лексикону, забезпечує оперативне позначення нових понять, явищ, предметів, і водночас випробовує систему мови реципієнта на адаптивність та спроможність збереження типологічних рис, відповідаючи на потреби сучасного суспільства [8, с. 245].

Питання динаміки мовної системи завжди перебуває в центрі актуальних лінгвістичних досліджень. Процес розвитку мовної системи є безперервною закономірною зміною словникового складу, що виявляється у появі нових дериваційних утворень, виникненні запозичень, модифікації значень наявних у мові лексичних одиниць.

Особлива увага вчених до питання динаміки мови, на думку Н. Стратулат, посилалася в останні десятиліття. Саме цей період характеризується інтенсивним

перетворенням у мовній системі, що зумовлено стрімкими змінами у різних сферах життя соціуму: суспільно-політичній, науково-технічній, духовній, культурній та ін., що під впливом нових суспільних умов – становлення України як незалежної держави, зміна політичної системи, демократизація суспільства, стрімкий науково-технічний прогрес – породжують нові об'єкти називання і формують потребу в неологізмах [23, с. 449]. Мова як системно-структурне утворення характеризується такою внутрішньою організацією..., що зумовлює розвиток мовної системи, який у періоди значних соціальних зрушень найбільш потужно проявляється у пристосуванні мови до комунікативних потреб суспільства [там само]. Сучасні лінгвістичні дослідження, присвячені питанням динаміки мовної системи, є багатоаспектним відображенням мовних змін та процесів оновлення словникового складу мови.

Актуальність статті зумовлена тенденцією до утворення й активного вживання неолексем з іншомовними, часто невідмінюваними компонентами. На це звертають увагу дослідники нової лексики та динаміки лексичної і словотвірної норми: С. Бибик, Г. Віняр, К. Городенська, О. Жижома, Є. Карпіловська, Л. Кислюк, Н. Клименко, Ж. Колоїз, Т. Коць, М. Навальна, А. Нелюба, Д. Мазурик, Ю. Романюк, О. Стишов, Н. Стратулат, О. Турчак, В. Фурса та ін. Та питання мовної мінливості, мовного розвитку й відображення цих процесів у словниковому складі мови не втрачає своєї **актуальності**. Саме ця властивість лексичної системи мови є на сьогодні однією з найважливіших умов безперервного її функціонування, що безпосередньо пов'язане з явищами неологізації, які в українській мові протягом останніх десятиліть набувають систематичного характеру.

Формулювання мети та завдань статті. У статті ми ставимо за мету виявити дериваційний потенціал інновацій та встановити структурно-семантичну типологію неолексем на позначення культурно-мистецької галузі.

Поставлена мета передбачає розв'язання таких **завдань**: з'ясувати чинники творення неолексем та входження їх до словникового складу української мови; визначити й схарактеризувати основні семантико-словотвірні групи дериватів із запозиченими препозитивними компонентами; встановити функційні особливості нових слів і термінів на позначення культурно-мистецької галузі; визначити правописні засади неолексем на позначення культурно-мистецької галузі із запозиченим препозитивним компонентом.

Об'єктом дослідження є слова і терміни культурно-мистецької сфери, оскільки вони найбільш здатні номінувати поняття у спеціальній лексиці, відображати різноманіття значенневого спектру понятійної сфери «культура і мистецтво». **Предметом** дослідження є лексико-семантичні, структурно-словотвірні і правописні особливості слів і термінів культурно-мистецької сфери в українській мові.

Наукова новизна дослідження. Запропоновано класифікацію неолексем за семантичним критерієм. Визначено місце інновацій у лексичному складі української мови, схарактеризовано основні етапи адаптації та структурно-семантичні особливості слів і термінів на позначення культурно-мистецької галузі; з'ясовано чинники творення неолексем та входження їх до лексико-семантичної системи української мови, що поповнюють відповідну лексико-семантичну групу новими лексемами; виявлено чинники словотвірної активності неолексем; доведено, що однією з причин проблеми кваліфікації та правопису неолексем із твірними основами-англізмами є неосвоєність інновацій граматичною системою української мови.

Теоретичне значення наукової розвідки виявляється в тому, що її висновки й узагальнення сприятимуть поглибленню теоретичних засад вивчення інноваційних процесів у сучасній українській мові, ґрунтовному пізнанню структурно-семантичної

специфіки та функційної характеристики неолексем на позначення культурно-мистецької галузі.

Практичну цінність наукової студії визначає те, що її результати можна використати у викладанні курсу сучасної української літературної мови у шкільній та вишівській практиці, проведенні спецкурсів і спецсеминарів із лексикології, морфеміки й словотвору, створенні підручників і навчально-методичних посібників зі словотвору, у лексикографічній практиці, зокрема під час укладання словників іншомовних слів, словотвірних словників.

Методи дослідження: У дослідженні використано загальнонаукові **методи** спостереження, аналізу й синтезу; лінгвістичні методи, серед яких традиційний *описовий метод* із прийомами виписування і систематизації – для відбору та інвентаризації фактичного матеріалу; метод *компонентного аналізу* та ступеневої ідентифікації лексичних значень – для встановлення національно-культурних особливостей у семній структурі вербалізаторів аналізованих лексем; метод *контекстуального аналізу* – для визначення смислового складу номенів; *дискурс-аналіз* – для опису комунікативно-прагматичних передумов творення й використання лексем на позначення культурно-мистецької сфери; *таксономічний* – для класифікації досліджуваних одиниць; *дескриптивний* – для інтерпретації семантико-стилістичних та функційно-прагматичних особливостей похідних одиниць.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування результатів дослідження. Інтенсивне входження до словникового складу і функціонування неолексем і їх форм зумовлені загальними процесами європеїзації та інтернаціоналізації лексичного багатства мови.

Розширюючи сфери свого функціонування, українська мова потребує використання номінативних одиниць, які б уточнювали, деталізували, конкретизували поняття як у термінології, так і в загальнонавчальній сфері. Поглиблення процесів наукового пізнання дійсності сприяє появі мовних засобів, покликаних адекватно відбивати нові грані наукового пошуку [4, с. 101].

Вихід України на міжнародну арену, плідне співробітництво і тісні контакти з іншими державами, докорінні економічні, політичні, технічні та культурні перетворення, глобалізація окремих процесів в українській мові поч. ХХІ сторіччя спричинили інтенсивне поповнення слів і термінів на позначення культурно-мистецької сфери, зумовили активне входження до української мови в кінці ХХ – початку ХХІ сторіччя слів і термінів культурно-мистецької сфери. Останнім часом у мові мас-медіа широко побутують інноваційні назви нетрадиційних видів мистецтва, засвідчених раніше в європейських та інших мовах світу, або таких, що з'явилися зовсім недавно.

Найголовнішим механізмом мовного розвитку є механізм мовної номінації як постійний інтралінгвальний процес реагування на нові реалії дійсності.

Серед неологізмів сфери культури та мистецтва помітне місце посідають складні найменування із частинами-англізмами *арт-, поп-, рок-, топ-, шоу-*. Вони здебільшого пов'язані з масовою розважальною культурою і цим пояснюється їхня висока частотність у мові сучасних ЗМІ.

Демократизація в мові сучасної публіцистики, індивідуальний стиль працівників ЗМІ, рівень їхньої освіченості, володіння іноземними мовами сприяють творенню нових лексем із запозиченим графічним складником **арт-** (від англ. *art* – мистецтво зі значенням «художній»); частина складних слів, що вказує на їхній зв'язок із мистецтвом – артистичний, мистецький): *арт-акція, арт-галерея, арт-дизайн, арт-директор, арт-керівник, арт-клуб, арт-критик, арт-об'єкт, арт-організатор, арт-проект, арт-рейтинг, арт-салон, арт-фестиваль, арт-центр, арт-ярмарок.*

Поєднання із запозиченими і власне українськими основами свідчить про потужний словотвірний потенціал основи **арт-**, яка своєю семантикою є синонімічною основам **худож-**, **худ-** (художній) або **мистецьк-** (мистецький).

За семантико-словотвірними особливостями неолексеми з компонентом **арт-** можна об'єднати в такі групи: **лексеми на позначення осіб: арт-агент** (представник художника), **арт-активіст, арт-директор, арт-експерт, арт-керівник, арт-критик, арт-майстер, арт-організатор**: Хоча **арт-агент** має орієнтуватися у законодавстві (<http://art.lviv-online.com>); **Арт-активіст** Ярослав Мінкін розповів про концерт у Жмеринці (<http://www.youtube.com/watch>); Усі ці роки духовним натхненником і **арт-директором** фестивалю була чудовий композитор, професор Національної академії музики ім. А. Нежданової Кармела Цеплоленко (Д, № 72-73, 19-20. 04.2013); ...у роботі візьмуть участь провідні світові теоретики мистецтва, **арт-критики та мистецтвознавці...** (Д, № 240-241, 30-31.12.2011).

На думку Ю. Романюк, основа **арт-** у цих словах легко асоціюється з поняттям, вираженим прикметником **художній: арт-директор** – художній директор, **арт-керівник** – художній керівник, **арт-критик** – художній критик, **арт-організатор** – художній організатор [16, с. 229]. Проте не до всіх похідних одиниць можна підібрати синонімічні відповідники з основою **худож-**, **мистецьк-**. Щодо лексеми **арт-менеджер**, – продовжує далі дослідниця, – то провести таку паралель уже не вдається, хоча значення основи **арт-** дорівнює значенню **художній, мистецький**. Можливо, що **арт-менеджер** витіснило кальку з російської **худрук** – художественный руководитель [там само]. Напр.: *А мені з Соціально-культурної діяльності задали скласти діалог на тему «Арт-менеджер – це серйозно», і щоб з жартами і приколами* (<http://t.zao.com.ua>).

Фактичний матеріал свідчить, що з основою **арт-** утворюються номінації-композити, замінюючи цілі словосполучки: *Тимофію, ти як організатор культурного українського життя, можеш сказати, яких настанов має дотримуватися сучасний арт-керівник* (УМ, 28.12.2007); *Щодо конкретних настанов арт-організатору...* (УМ, 28.12.2007); *Попередніх домовленостей щодо ведення рубрик досягнуто з журналістикою та арт-менеджером Катериною Ботановою та арт-критиком Костянтином Дорошенком* (Д, 31.10.2008); *«1+1» – єдина компанія пострадянського простору, яка вийшла у фінал, – зазначає арт-директор каналу Ольга Захарова* (Д, 31.10.2008). В основі **арт-**, – стверджує Ю. Романюк, – поєднуються значення «художній» і «мистецький», вона є семантично багатшою порівняно з основою **худож-** чи **худ-**, має більшу позиційну мобільність у слові, пор. зі словами, напр., **боді-арт** (ультрасучасний напрям авангардизму в живописі, головним об'єктом якого є тіло самого маляра або статиста), **відео-арт** (мистецтво, розраховане на зорове, візуальне сприйняття), а тому й констатуємо її високий словотворчий і, ширше, номінаційний потенціал у сучасній українській мові. Напр.: *Спосіб повернути до себе увагу тих, хто знаходиться біля нас, можливість відчутти своїм у компанії, де захоплюються боді-артом, а також єдине, чим людина володіє безроздільно – це її тіло* (<https://korychyntsi.com.ua>); *Йоханс Стотерс – повністю творча людина, його життя пов'язано з музикою не менше, ніж з мистецтвом боді-арту* (<https://espresso.tv>, 12.10.2014); *Лекція буде присвячена історії відео-арту – від його засновника Нам Джун Пайка до сучасного класика відео-арту Біла Віоли* (<https://yagallery.com>, 14.04.2015); *Відео-арт або коротка історія нарцисизму* (<https://32vozdvizhenka.com>, 11.03.2021) [16, с. 230].

До цієї групи відносимо й **лексеми на позначення представників мистецьких угруповань, зібрань, спільнот: арт-галерист** – член угруповання художників (як правило, певного профілю, течії) навколо галереї, яка продає картини; **арт-дилер** –

той, хто займається купівлею та продажем цінностей від свого імені і власним коштом; **арт-група, арт-кампанія, арт-середовище, арт-спільнота, арт-тусовка** – неформальне зібрання людей мистецтва, об'єднаних певними зацікавленнями, інтересами, стосунками; **арт-форум**. Напр.: Цього року художнім куратором конкурсу (конкурс дитячого малюнка «Віра, надія, любов») став відомий **арт-галерист Євген Карась** (ГПУ, № 22, 17.03.2015); Як ви почали співпрацювати з **арт-дилером Ігорем Абрамовичем?** (УМ, № 8, 03-04.02.2012); Ця меморіальна «ювілейна» виставка мала бути повноформатною і представити глядачам і **арт-середовищу** найкращі роботи Сергія Животкова із різних циклів – «Біблійна серія», «Українські молитви», «Блакитна Італія» (УМ, № 162, 31.10.2012); Для нас (видавництво Ніісе) важливо пробудити у молодих авторах амбіцію творити і виходити на діалог зі світовою **арт-спільнотою** (Д, № 22-23, 07-08.02.2014); На початку 2000-х переїхав у село Засупоївка під Яготином, де багато працює і «переховується» від **арт-тусовки** (УМ, № 8, 03-04.02.2012); І черги – на Великий скульптурний салон, на якому вперше в Україні було представлено колекцію скульптури Едгара Дега, на **арт-форумі** сучасного мистецтва... (Д, № 240-241, 30-31.12.2011).

Значною продуктивністю відзначається група лексем культурно-мистецької галузі зі значенням «опредметнена дія, діяльність, процес, стан та його наслідок, результат»: **арт-акція, арт-бізнес, арт-видання, арт-дизайн, арт-загар, арт-засмага, арт-колекція, арт-процес, арт-стиль, арт-технології, арт-фестиваль, арт-хобі-бізнес, арт-шоу**. Напр.: **Арт-бізнес** – це те, що йде за мистецтвом... (УМ, № 164, 25-26.11.2011); Технологія їхнього виготовлення збереглася до сьогодні, а сучасний скляний **арт-дизайн** розкрив нові художні можливості скла (Д, 3.09.2009); Переваги **арт-засмаги** полягають у тому, що, по-перше, це процедура косметична і не несе в собі ніяких побічних ефектів (<https://osoblyvi.com.ua>); 16 грудня в рамках проекту «**Арт-колекція «Вавілон»** у Національній музичній академії України відбудеться концерт камерного оркестру New Era Orchestra, який нещодавно повернувся з гастролей у Франції (День, № 230, 04.12.2020); Наше завдання – створити передумови для розвитку українського **арт-процесу**, який досі важко назвати повноцінним (День, № 214, 12.11.2020); Арт-стиль істотно відрізняється від всіх інших. У ньому є багатство, сяйво, гламур (Gazeta, № 18, 31.01.2020).

Деякі лексеми цієї групи можуть вступати в синоніміїні відношення, пор.: **арт-акція** – будь-який мистецький захід – фестиваль, ярмарок; **арт-фестиваль** – масове свято, на якому показують досягнення певного виду мистецтва; показ, огляд досягнень якого-небудь виду мистецтва [3, с. 1319]. Напр: А це означає, що у столиці Галичини вже вдруге стартував **арт-фестиваль** із розмальовування гривастих... Нагадаємо, що перша така **арт-акція**, у якій взяли участь відомі українські художники, музиканти та письменники, відбулася 2007-го і здобула шалену популярність (Д, 3.09.2009). У цих лексемах основа **арт-** має значення, – стверджує Ю. Романюк, – близьке до вираженого в прикметнику мистецький, що стосується і образотворчого мистецтва, і красного письменства, і музики [16, с. 230].

Чимало аналізованих лексем позначають місце, де відбуваються мистецькі заходи: **арт-галерея, арт-готель, арт-кафе, арт-клуб, арт-місце, арт-підвал, арт-район, арт-резиденція, арт-студія, арт-ферма, арт-центр, арт-школа**. Напр.: **Арт-галерея «Сливка»** контактує з п'ятьма десятками переважно молодих митців, які працюють з металом, склом, керамікою, фарбами (<http://mydim.ua>); Тризірковий **арт-готель «Модерн»** розташований у самісінькому серці Львова – на пр. Шевченка (<http://modern-arthotel.com/hotel.htm>); Коли це **арт-кафе** закрилося, зникло особливе середовище, де могли б спілкуватись патріотичні люди (День, № 98, 2016); Деякі видання, однак, повертаються до власника, зокрема й затягана (а отже, зачитана й

перечитана) «Антологія альтернативної української поезії», придбана понад десять років тому в київському **арт-клубі** «Остання барикада» (Д, № 194-195, 25-26.10.2013); 5 вражаючих **арт-місць** у Лос-Анджелесі: поради Альони Кобозевої (JetSetter.ua); І позитивні приклади цьому є – мистецький хутір «Обирок», село Легедзине, **арт-резиденція** Алевтини Кахідзе у Музичах (Д, № 196-197, 31.10.2012, с. 12); Проект «Під Зорею Пінзеля» створений ГО «**Арт-студія** Івони Лобан» у 2017 р. (День, № 178, 2020); Кілька років тому галерея подавала міськвладі спеціальний проект: як перетворити підвальні приміщення...на сучасний **арт-центр**, де би можна було впорядкувати бібліотеку, медіалабораторію і, нарешті колекцію сучасного мистецтва... (УМ, 15.03.2008). Отже, **арт-центр** – це мистецький центр, в якому є бібліотека, представлена колекція сучасного мистецтва, де є змога влаштувати творчий вечір або концерт митця. Не дивлячись на те, що в селі є **арт-школа**, існував великий ризик втратити аутентичний розпис (День, № 189-190, 2018); Бельгійський художник відкрив **арт-ферму**, де робить розписи-татування на свинях (УМ, 16.10.2008).

До цієї групи можна віднести і лексему **арт-рейтинг** – показник оцінки чиєї-небудь діяльності, мистецький рейтинг, рейтинг витворів мистецтва: Харківська «муніципалка» – рушій мистецького прогресу міста – разом із київським Центром сучасного мистецтва «Совіарт» посіла перше місце у Всеукраїнському **арт-рейтингу** – 2007 (його щорічно влаштовує Асоціація арт-галерей України) (УМ, 15.03.2008).

Ми зафіксували чимало лексем з компонентом **арт-**, що позначають надані послуги: **арт-аукціон**, **арт-банкінг**, **арт-бюро**, **арт-видання**, **арт-кіно**, **арт-лабораторія**, **арт-ринок**, **арт-салон**, **арт-сфера**, **арт-терапія**. Напр.: «Sebian Gallery» – це **арт-аукціон**, що займається просуванням та продажем картин маловідомих українських художників у Швейцарії (<http://otakoyi.com>); **Арт-банкінг** – фінансовоконсультаційне супроводження інвестицій у мистецтво, що включає експертну оцінку творів мистецтва, підбір і формування індивідуальних колекцій картин, ікон, антикварних меблів, їхню реставрацію та страхування (<http://www.otpbank.com.ua>) – Першовідкривачами **арт-банкінгу** стали швейцарський банк UBS, німецький Deutsche Bank та американський Citibank (<http://www.otpbank.com.ua>); Сьогодні **арт-бюро** – це простір природи дитинства і шанс познайомитися з нею (<http://don.kievcity.gov.ua>); Для дітей тут працює **арт-лабораторія**, де малюки освоюють різні методики та матеріали для творчості, грають у розвивальні ігри та загадують бажання... (Д, № 28-29, 15-16. 02.2013); **арт-ринок** – це система культурних та економічних відносин, що визначають сферу пропозиції та попиту на товари мистецтва, їх грошову вартість, а також специфічні види послуг, що пов'язані з його обслуговуванням (<http://studopedia.su>); Чи можете ви розповісти більше про цей щорічний **арт-салон**? — Не все було однозначно. Ми довго шукали музеї для виставки (День, № 166-167); Ви також можете співпрацювати з адвокатом, який є спеціалістом в **арт-сфері** (<http://artlviv-online.com>); **арт-терапія** – це «метод лікування нервових і психічних захворювань засобами мистецтва та самовираження в мистецтві» [3] Так, на відвідувачів чекає...та освітня програма для дітей та родини, що включають інтелектуальні та розвиваючі ігри, програма дитячих майстер-класів та родинні **арт-терапії** (УМ, № 25, 15-16.02.2013).

У світі моди вживаються лексеми з основою **арт-** на позначення виробів, які прирівнюються до витворів мистецтва, а отже, є всі підстави вважати їх **арт-об'єктами** – Далі прогулянку можна продовжувати уже в якому завгодно напрямку, відшукуючи невідомі чи нові графіті й **арт-об'єкти** (Д, № 214-215, 22-23.11.2013); **Арт-простір** – мистецька творча акція, активно впроваджується в реальний простір, при цьому сам простір виступає як **арт-об'єкт**, або служить лише обрамленням для нього (<https://art-light.com.ua>); Видання – не блог, а твій персональний **арт-простір**, певна

історія, яку ти зможеш довго передивлятися і перечитувати (Д, № 22-23, 07-08.02.2014).

Чимало утворень з компонентом **арт-** слугують назвами ЗАТ/ТОВ – товариство зі статутним фондом, що його поділено на частки (акції), власники яких відповідають відносно забор'язань товариства тільки в межах своїх акцій, обсяг яких визначено установчими документами: **арт-багет, арт-бетон, арт-бур, арт-вініл, арт-тур, арт-флаг, арт-флекс**. Напр.: **«Арт-багет»** майстерня пропонує творче оформлення витворів мистецтва (<https://list.in.ua>); *Напишіть свій коментар — відгук про роботу компанії «АРТБАГЕТ-УКРАЇНА, ТОВ»* (<https://www.ua-region.com.ua>); **Компанія Артбетон** створює високоміцний, морозостійкий товарний бетон різних марок (<http://artbeton.com.ua>); **Об'єкти компанії «Бетон Арт»** в місті Херсон (<http://betonart.com.ua>); **Організація «Арт-бетон»** дарує своїм клієнтам красу (<https://catalog.ub.ua>); **Новим і незамінним рішенням ремонту сьогодні стала плитка з арт-вінілу Tarkett** (<https://papamaster.ua>); **«АРТ-ТУР»** – провідний **туроператор по Сейшеллах!** (<http://jak.bono.odessa.ua>); **Компанія «Арт-флаг»** пропонує виготовлення символіки та атрибутики: прапори, герби, штандарти, вимпели, прапорці і аксесуари до них (<https://ua.kompass.com>); **На сьогодні друкарня «Арт-Флекс»** посіла перше місце в Україні за обсягами виробництва паперової самоклеючої етикетки і знаходиться серед лідерів з виробництва плівкових самоклеючих етикеток (<http://artflex.dp.ua>). Фіксуємо варіантність у графічному представленні неолексем. Пор.: **Артбетон, Артбетон; Арт-багет, Артбагет**, що зумовлено розбіжністю у правописі подібних лексем у виданнях різних років.

– агентств, агенцій – назви інформаційних або посередницьких установ: **арт-банкет, арт-блиск, арт-партнер, арт-агенція, арт-експрес, арт-майстер, арт-маркет, арт-медіа, арт-мейкер, арт-погляд, арт-профїт, арт-рекрут, арт-рекрутинг**. Напр.: *Тут розташована мистецька арт-агенція «Вертеп», яка поєднує в собі читачький клуб, художню галерею й музичну тусовку, хоча, у той же час, вона є комерційним підприємством* (День, № 18, 01.02.2008); **«Арт Хол»** – **арт-банкети** з рестораном, великою літньою терасою і декількома окремими банкетними залами в курортній зоні Одеси (<http://arthall.od.ua>); **Олександр Смирнов, креативний директор і партнер TABASCO** – новий президент клубу **арт-партнерів** України (<http://tabasco.com.ua>); **«Хмарочос»** поспілкувався з **Юрієм Власюком, співорганізатором ярмарків арт-мейкерів** напередодні **Kyiv Mini Maker Faire**, який відбудеться 20-21 травня на території ВДНГ (<https://hmarochos.kiev.ua>); **Компанія ТОВ «Арт-Профїт»** є ексклюзивним представником американської торгової марки **F.O.X в Україні** (<https://ua.joblum.com>);

– компаній – об'єднання акціонерів для здійснення певного виду діяльності: **арт-аудіо, арт-аудит, арт-банк, арт-вендинг, арт-відео, арт-круїз, арт-культура, арт-пікнік, арт-реставрація, арт-таксі, арт-телеком**: *Відправитися в арт-круїз по світу легко і просто!* (<https://littleone.com>); **Арт-реставрація** починається з ретельного хі... (<https://24tv.ua>); **Цьогорічні старшокурсники і «першачки» – 161 студент кваліфікаційного рівня «Молодший спеціаліст» і 35 студентів кваліфікаційного рівня «Бакалавр»** – провели цей день на **арт-пікніку**, під час якого працювали різноманітні тематичні локації (<https://www.pedcollege.kiev.ua>);

– майстерень – приміщення, де працює художник, скульптор: **арт-ательє, арт-гільдія**. Напр.: *А тепер, коли Надія Косміаді переселилася в Рівне, перевезла архіви батька, картини, відкрила Арт-ательє його імені, коли у місті спорудили пам'ятник художнику, настав час і першого повнометражного документального фільму про нього* (День, № 58, 03.04.2018);

– фірм – торговельне або промислове підприємство, що користується правом юридичної особи, під маркою якої продаються товари або випускаються вироби (**арт-Виборг, арт-звіт Плюс, арт-керама, арт-мото, арт-сервіс**): *Арт-звіт Плюс оптимізує роботу на всіх етапах подання електронної звітності* (<https://art-zvit.com.ua>); *Компанія «Арт.мото» є офіційним представником таких іменитих брендів як Polaris, Indian, Victory, Bajaj, скутерів SYM* (<https://motoart.kharkov.ua>); *Документи сервісу «Мій Арт-сервіс» є юридично значимими в Україні та приймаються контролюючими органами і судами* (<https://art-office.com.ua>);

Аналізована тематична група активно поповнюється і назвами сучасних мистецьких течій, напрямів, стилів: **соц-арт** – напрям авангардистського образотворчого та музичного мистецтва ХХ ст., представники якого відображають гострі соціальні проблеми суспільства, **саунд-арт** – синтез мистецтв візуального та звукового. Напр.: *Відкритий архів українського медіа-арту (ВАУМА) створений з метою збереження та популяризації українського медіа-мистецтва (відеоарт, відеоінсталяції, нет-арт, саунд-арт), а також інформації про нього* (mediaartarchive.org.ua).

В останні двоє десятиріч в українському слововживанні зростає кількість іменників із запозиченою основою **топ-** (англ. *top* – «верхівка»), що має значення найвищої інтенсивності – «найкращий, найпрестижніший» [20, с.1159]. Такі новотвори ще не зафіксовані лексикографічними джерелами, ними послуговуються працівники засобів масової інформації: **топ-блогери, топ-боксері, топ-новина, топ-список, топ-тема, топ-чемпіонат**, напр.: *То про що ж пишуть топ-блогери українського «Живого журналу?»* (Д, № 72-73 19-20. 04.2013); *Увага! Топ-новина! ЄБРР вперше в Україні профінансує розвиток освітнього бізнесу* (<http://kmu.edu.ua>); *Інші безробітні тренери не належать до топ-списку* (Е, № 114, 17-24. 10. 2013); *Топ-тема останнього часу — можлива подальша агресія Росії проти України і захоплення нових територій* (День, № 240-241, 2020).

Такі лексеми широко побутують у мовній практиці для найменування осіб, так чи так пов'язаних із мистецтвом та культурою, для оцінювання найвищої якості об'єкта: **топ-красуня** – найвродливіша дівчина зі списку призерів певного конкурсу краси; **топ-модель** – найкраща модель, супермодель, популярна, зазвичай високооплачувана манекенниця, чи фотомодель якого-небудь будинку моди, агентства, студії [24, с. 677]. Напр.: *Forbes назвав топ-10 найбільш високооплачуваних топ-моделей року* (<https://mind.ua>); *Топ-медійниці за версією «Фокуса»: Пінчук, Притула, Мостова* (Т, 30.11.2012).

До цієї групи віднесемо і слова із більш узагальненим значенням: **топ** – (англ. *top* – вершина) – список переможців, призерів; рейтинг популярності митців (як правило, в межах 10-20 місце) [24, с. 677]; найпопулярніший, можливо, твір, річ; частина слів, яка має значення «найліпший», «найвищого гатунку» [24, с. 578]: **топ-мільярдер, топ-новина, топ-десятка, топ-партій, топ-п'ятірка, топ-пен, топ-подія, топ-стиліст, топ-тема, топ-тренер, топ-чемпіонат**, напр.: *Влада висуватиме президента підприємства «Азот» Валентину Жуковську – людину топ-мільярдера Дмитра Фірташа* (ГПУ, № 89, 18.10.2013); *Лукацький, який був разом із колегами з Грузії на тому мітингу, пригадуючи подію 26 травня 2011 року, дивується, чому сьогодні в українських ЗМІ про це так мало говорять, адже, здавалося б, тема Саакашвілі в Україні — топ-новина* (День, № 227-228, 2017); *У будь-якій іншій ситуації обговорювана тижнями топ-новина, під брязкання російської зброї біля самих кордонів України, що ятрить нерви, подані нарешті до Верховної Ради президентські законопроекти про ліквідацію Окружного адміністративного суду Києва* (День, № 67, 15.04.2021); *Наразі з топ-партій ніхто не росте, а більшість політсил лихоманить*

від внутрішніх розбірок (<http://mykyivregion.com.ua>); *Формування нової більшості – одна з топ-тем* (УМ, 19.02.2010); *Вільний із топ-тренерів хіба що мій друг Фелікс Магат* (Е, №114, 17-24. 10.2013); *Топ-подією в його творчому житті, напевне, була і залишається участь у Євробаченні* (УМ, 9-10.08.2013); *І нареши – британський топ-пен* (Тел, 10.10.98).

Сьогодні у засобах масової інформації часто фіксуємо сполуки, що поєднують у собі компоненти **топ-** з кількісним числівником, записаним цифрою, що так само, як поєднання **топ-** з іменником, записано з дефісом, напр.: *Українець Підручний фінішував у топ-10 спринту Кубка світу з біатлону* (День, № 2, 13.01.2021) ; *Найбагатша телеведуча світу...знову очолила «топ-100» найбільш авторитетних знаменитостей світу за версією журналу «Форбс»* (УМ, 2.07.2013). Українські мовознавці заперечують проти таких безглузвих уживань, бо вони суперечать граматичній нормі української літературної мови [7, с.31].

У засобах масової інформації, – зауважує Т. Гарбарчук, – роблять спробу лексикалізувати неформант **топ-** і вживати його на означення елітної постаті [5, с. 6]. Напр.: *І нареши, в показі візьме участь всесвітньо відома топ- модель Єва Герцигова* (День, № 220, 29.11.2002); *Досить неординарний, успішний топ-менеджер, аналітик і драматург Мирослав Шефер живе на повну, марнуючи життя в гулянках й алкоголі* (Дністровий, А. Б - 52 : роман / Анатолій Дністровий. – Київ : Академія, 2019. – 256 с.); *Артисти схильні хапатися за резонансні проекти, які часом не відповідають їхнім можливостям, не зважати на перенапруження, через що часто виникають проблеми з голосом, а це найчастіше процес невідворотний, тому так багато прикладів передчасного завершення кар'єр серед зірок топ-рівня* (День, № 140, 08.08.2018); *Масштабний благодійний 10-годинний онлайн-марафон #РазомВдома об'єднає понад 30 українських топ-артистів, публічних персон, меценатів, блогерів і спортсменів, які допоможуть зібрати кошти для допомоги в боротьбі з коронавірусом* (День, № 63, 09.04.2021).

Цю спробу підтверджує й утворений на основі іменника **топ** оказіональний прикметник **топовий**, напр.: *Андрій Кокотюха – топовий письменник сучасності* (<https://tobm.org.ua>); *Син політв'язня, топовий спортсмен України: Сулейман Мамутов* (<https://life.pravda.com.ua>, 24.04.2021) [5, с. 79-80]

Новотвори з **топ-** як маркером інтенсивності ознаки, на думку К. Городенської, досі не пристосовані до словотвірних норм української літературної мови, оскільки їх пишуть з дефісом, тобто безпідставно вважають складними словами [7, с. 3-9].

Активне вживання в розмовному і публіцистичному мовленні деяких частковоскорочених аббревіатур сприяє спрощенню їхньої структури, зокрема вилученню з них скороченого компонента і поступовому переходу його в повнозначне усичене слово, яке виконує інформативно-номінативну, нерідко експресивну та контактостановлювальну функції. Таке явище О. Стишов називає лексикалізацією аброморфем [22, с.158]. Саме таким в останні роки став компонент **поп**. Сьогодні не поступаються продуктивністю інновації, початковим скороченим компонентом яких є **поп** — (англ. *pop*, скор. < popular – популярний, масовий [19, с. 753]) – перша частина складних слів, яка вказує на відношення до тих сучасних напрямів мистецтва, які внаслідок своєї предметності, дохідливості звернені до масового споживача [3, с. 866]: **поп-виконавець, поп-гурт, поп-експансія, поп-зірка, поп-ікона, поп-імідж, поп-конкурсант, поп-концерт, поп-співак, поп-переспіви**. Напр.: *Деякі смаки поп-зірок народжуються з їхнього успіху* (bbc.com); *Поп-ікона 90-х Наталя Ветлицька повернулася на сцену* (rg.ua); *«KAZKA» – український музичний гурт, який виконує поп-музику з елементами електро-фолку, а також поп-арт* [англ. *pop art*, скор. < popular art – популярне мистецтво] – художня течія, яка постала в 50-х рр. ХХ ст. в

образотворчому мистецтві, що імітує методи, стилі та теми масової культури, використовує реальні предмети, зображення, рекламу тощо для створення відповідних комбінацій [19, с. 753]. Напр.: *Джексон досі вважається найуспішнішим виконавцем в історії поп-музики, адже він є володарем 15 премій «Греммі» та ще сотень інших нагород – їх у нього більше, ніж у будь-якого іншого виконавця в історії поп-музики* (День, № 112-113, 2019); *Поп-арт, він і в Африці поп-арт. Насправді ж усе відбувається у нас, отож лозунг «Підтримай вітчизняного виробника» буде на диво доречним. Розпочнемо!* (День, № 147, 1998); *Поп-ідол XVIII століття* (День, № 121, 2006); *Це був нереальний досвід — працювати з такою відомою поп-дівою* (День, № 222, 2015); *Одним словом, цей Шевченко і є поп-іконою («поп», нагадаю – однокорінне зі словом «популярний»)* (День, № 41, 2019).

Оскільки перша частина таких утворень є скороченою основою прикметника *популярний*, а друга цілий іменник, то їх пишуть з дефісом, цим порушують норму оформлення нових мішаних аббревіатур. Тому такі лексеми слід писати разом, напр.: *поввиконавець, попгурт, попзірка, попкультра, попспівак, попмузика* [7, с. 6-7]. *«Міраж», «Женсовет», «Комбінація» – якихось 20 років тому пісні цих дівчат лунали мало не з кожного вікна, а ці дівчачі поп-гурти стали ковтком свіжого повітря на просторах Радянського Союзу* (<https://inter.ua> 03.03.2015); *Протягом 2011 року різні популярні естрадні поп-виконавці запрошували Дмитра на зйомки у своїх кліпах* (<https://sites.google.com>); *Всім поп-зірок і їхні дивні смаки до їжі* (<https://www.bbc.com> 14.01.2017); *Поп-культура та її архіваріуси* (Deutsche Welle, 27.09.2011); *Помер американський поп-співак Принс* (Deutsche Welle, 21.04.2016); *Загалом поп-музика – це в цілому вся сучасна музика, яку виконують і слухають сучасні люди* (<https://sites.google.com>).

У мові масмедіа все частіше спостерігаємо несподіване поєднання лексем у складі юкстапозитів замість звичного, утрадиційного, очікуваного, що збуджує поряд із відомими, усталеними нові асоціації, робить дериват семантично і конотаційно місткішим, неординарним. Такі слова, на думку О. Стишова, спрямовані на створення певного стилістичного ефекту, на зацікавлення сприймача інформації [22, с. 151].

Продуктивним у таких юкстапозитивних утвореннях є компонент інтернаціонального характеру *-шоу* – (англ. *show*. букв. показ) – видовище, яскрава багатобарвна естрадна вистава; чий-небудь дії, заходи, розраховані на привернення до себе уваги; про те, що розраховане на зовнішній ефект [3, с. 1403], з доповненням «за участю «зірок» естради, цирку, джаз-оркестру тощо» [18, с. 933].

Нині вже звичними і часто вживаними, особливо серед молоді, стали розважальні видовища, зібрання та слова на їх позначення: *ток-шоу* (англ. *talk show*, від *talk* – розмовляти і *show* – видовище) – жанр телепередачі – інтерв'ю з якоюсь відомою особою чи групою осіб, а також обговорення і дискусії, у яких беруть участь запрошені до студії глядачі; *дог-шоу* (англ. *dog* – собака, пес і *show* – видовище) – телепередача, присвячена цікавим показам умінь і навичок породистих нетренованих собак; *байк-шоу* (англ. *bike* – мотоцикл і *show* – видовище) – незвичайне видовище за участю байкерів із різними трюками на мотоциклах, *авіа-шоу*: Пор.: *У новому сезоні п'ятничних суспільно-політичних ток-шоу змінилися не лише меблі та декорації* (День, № 177, 2011); *У Нью-Йорку пройшла знаменита Вестмінстерська виставка собак – у дог-шоу взяли участь майже 3000 кошатих вихованців* (<http://malamutalaska.com>); *Байк-шоу в Севастополі: коли пройде і хто виступить* (<https://travelcrimea.com>); *Під Харковом проходить масштабне авіашоу* (<https://www.ukrinform.ua>, 01.09.2019).

Ток-шоу адаптоване шляхом транскрибування англійське запозичення. Однак з огляду на вже наявне в українській мові слово *шоу*, на думку Ю. Романюк, є всі

підстави вважати його основу подільною і виділяти в її складі вільну основу – **шоу**, яка виконує в ній роль суфіксоїда та зв'язану основу **ток-**, семантика якої непрозора для носіїв української мови [16]. Оскільки ток-шоу – це жанр телепередачі, телевізійної дискусії, обговорення різноманітних питань у телеєфірі, то подано приклад уживання цієї лексеми у сучасній мовній практиці: *Насправді таким чином за допомогою телеведучих на безкінечних **ток-шоу** створювалася паралельна реальність* (День, № 34, 2015).

Характерно, що компонент **-шоу** може виступати і в постопозиції: **гранд-шоу**, **детектив-шоу**, **жарт-шоу**, **капітал-шоу**, **концерт-шоу**, **«Маски-шоу»** (назва телепередачі), **мотор-шоу**, **реаліті-шоу**, **ретро-шоу**, **слайд-шоу**, **теле-шоу**. 3 11 березня на «5 каналі» стартує політичне **ток-шоу** «Прямим текстом з Юрієм Луценком» (День, № 36, 2021); Як розповіли хлопці в ексклюзивному інтерв'ю «Дню», за п'ять років клопіткої праці вдалося підготувати понад 100 випусків програми, і це найбільша кількість серій **тревел-шоу**, знятих найменшою знімальною групою (День, № 19-20, 2016); У Кропивницькому добігає кінця перше **реаліті-шоу** «Хочу тут жити», учасники якого мають шанс отримати власне житло, а глядачі — зруйнувати стереотипи про провінційність міста (День, № 243-244, 2020); Цьогоріч, щоб зробити його не лише інформативним, а й видовищним, використали нові формати — наукове **стендап-шоу** «Science slam», брейн-ринг для медиків-інтелектуалів та дебати на тему «Антибіотик без рецепту» (День, № 8-9, 2017); Група Go-A представлять Україну в **онлайн-шоу** «Вшанування пісень Євробачення» (День, № 87, 2020).

Наявність таких номінацій у лексичному складі сучасної української мови є свідченням того, що українська мова не тільки запозичує й відповідно освоює англійськомовні неолексеми, а й за наявними словотворчими засобами продукує нові, часто також із запозиченими, але вже давно освоєними основами і словами. Сучасні лексикографічні праці ще не подають дефініції таких слів. Скористаємося визначенням деяких із цих лексем, запропонованим Ю. Романюк [16, с. 228-229]. На основі аналізу контекстів уживання неоклексеми **теле-шоу** (= словосполучі «телевізійне шоу») авторка пропонує таке визначення його семантики «продукт індустрії розваг на телебаченні»: *Але водночас **телешоу** – це бізнес-продукт* (Д, 28.08. 2009); *Але пан Іван чомусь «зманеврував» убік від головного й перетворив звіт на **жарт-шоу*** (МУ, 28.08.1997). Аналогічно заслуговують на аналіз словотвірного потенціалу основи **шоу** й такі утворення: **шоу-балаган**, **шоу-мен**, **шоу-програма** і **аква-шоу**, **арт-шоу**, **шоу-балет**.

Номінація **шоу-програма**, на думку Ю. Романюк, певним чином конкретизує поняття, виражене словом **шоу**, вносячи в його семантику компонент «порядок виступів або склад учасників шоу» – організаторів, ведучих чи гостей [16, с. 229]; лексему **шоу-балаган** авторка кваліфікує як «видовищна театральна вистава, дещо легковажна, сумбурна, низької естетичної якості; лексема **шоу-мен** має значення як людина, яка проводить різноманітні видовищні заходи (шоу, дискотеки, конкурси); **шоу-балет** – балет пов'язаний із видовищами в естрадному супроводі; **арт-шоу** – яскрава артистична вистава. *Проект імені Сковороди – це **балаган-шоу**, яке допомагає відкривати Україну* (<https://www.youtube.com>); *Професійний **шоу-балет** на вашому святі!* (<https://www.palai.com.ua>); ***Шоу-мен** Назар Бійчук у мережі пише листи Андрію Кузьменку, ділиться спогадами та рідкісними світлинами* (espresso.tv, 06.02.2015); *Авторське **арт-шоу** «KVITKA SHOW»* (<https://alaskakyiv.com>).

З'ясовуючи значення неолексеми **аква-шоу**, відзначимо, що компонент **аква-** відповідає поняттям «водний», «вода», **шоу** – видовище, вистава, розваги. Зважаючи на популярність такого виду розваг і дедалі більшу кількість дельфінаріїв і циркових вистав на воді, Ю. Романюк [16, с. 229] пропонує окреслити семантику слова **аква-шоу**

таким чином «циркова вистава на воді з участю морських тварин». Напр.: *Аква-шоу* готує і проводить Грандіозні мультимедійні програми спільно зі своїм генеральним партнером компанією *Оріон-Арт* (<https://www.visitdubai.com>); *Нове водне аква-шоу La Perle*, яке стартує в грудні в Аль Хабтур Сіті в Дубаї, як очікується, зможе окупити витрати протягом 5 років (<https://www.yana.kiev.ua>).

Деривати з компонентом **шоу** у постопозиції виявляють позиційну мобільність – здатність основи функціювати в препозиції і в постопозиції [16, с. 228], що й підтверджує активність цього засобу словотворення.

На підтвердження цієї думки може бути неозапозичення **шоу-бізнес** – сукупність форм індустрії розваг (*вистави, концерти, шоу, теле- і радіопрограми, преса* і т.ін.); професій (*продюсер, артистичний менеджер, промоутер* і т.ін.); закладів (*нічні клуби, дискотеки, концертні зали, студії звукозапису* і т.ін.) [3, с. 1403]. Пізніше **шоу-бізнес**, – зазначає Л. Кислюк, – став реалією українського суспільства [9, с. 237], що відобразилося в його дефініції «підприємництво, пов'язане з організацією та проведенням видовищних розваг; індустрія розваг», як і **шоумен** – «той, хто організовує і проводить шоу, ведучий або активний учасник музичних програм, концертів, вікторин» і т. ін., особливо на телебаченні [24, с. 756], що засвідчують словники: **шоу-захід, шоу-концерт** [13, с.130], **шоу-балет, шоу-концерт** [15, с. 270]. «А от кількість місць у Палаці «Україна» обмежена – тому квитки на **шоу-концерт** потрібно замовляти просто зараз», – додають організатори (<https://moemisto.ua>); **Шоу балет** – це одне з дивних поєднань сучасності і класики танцю, що дозволяє створювати дуже цікаві та екзотичні танцювальні номери (<https://coolshow.com.ua>); Соціально-психологічний мюзикл за мотивами всесвітньо відомого кіно-мюзиклу «Найвеличніший **Шоумен**» (<https://bilatserkva.karabas.com>). Це слово, як цілісне утворення, зауважує Ю. Романюк, запозичене з англійської мови, проте його основу з огляду на наявність в українській мові слова **бізнес** є всі підстави вважати повністю подільним на відміну від частково подільного запозичення **ток-шоу** [16, с. 229]. Напр.: Андрій Фединчик і Наталка Денисенко – одна із самих красивих пар українського **шоу-бізнесу** (Гривна, № 7(1363), 17-24.02.21). Така комбінаторика свідчить про активність основи, її здатність брати участь у творенні нових одиниць та має широкі перспективи усталення як словотворчого ресурсу української номінації. Далі продовжує Л. Кислюк,– [9, с. 237], кореневе гніздо **шоу, шоумен, шоу-бізнес, шоу-бізнесмен** стало коренево-словотвірним, що свідчить про стрімкий розвиток розважальної сфери у дериватах, засвідчених словниками: **шоу-балет, шоу-вистава, шоу-група, шоу-індустрія, шоу-клас, шоу-конкурс, шоу-огляд, шоу-програма, шоу-сервіс, шоу-театр, шоу-турне** [26, с. 969]; **шоу-вистава, шоу-група, шоу-програма, шоу-сервіс, шоу-театр, шоу-турне**, а також у цьому ж джерелі **шоу-бізнес, шоу-бізнесмен, шоу-бізнесовий, шоуманія, шоумен** [20, с. 1295]: У 2022 році голограми учасників гурту АВВА вирушать у концертне **шоу-турне** з новими піснями (<https://suspilne.media>); Феєричний **шоу-конкурс** «Пуєт має талант-2017» (<http://www.puet.edu.ua>); **Шоу-вистава** «Викрадач Різдва» – надзвичайно цікава і захоплююча казка для всієї родини (<https://aviamuseum.com.ua>); У 2008 році **шоу-групі** АЛЬТАНА присвоєно звання «Народний художній колектив» (<http://cdut.kiev.ua>). Кореневе гніздо, на переконання Л. Кислюк, набуло форми коренево-словотвірного й поповнилося новими складними дериватами, зокрема, гібридами: **шоу-балаган, шоу-бізнес, шоу-вистава, шоу-захід, шоу-зірка, шоу-краса, шоу-передача, шоу-програма, шоу-простір** [9, с. 237]. Під Києвом відбудеться **шоу-вистава** «Світ коней» (День, № 159, 2018); Дивиться онлайн українські **шоу-передачі, реаліті-шоу, популярні українські телепередачі каналів СТБ** (<https://teleportal.ua>); У Львові 12 травня відбудеться грандіозний світловий **шоу-захід**

(<https://zaxid.net>); *Стали відомі імена ведучих шоу-краси «Місія: краса» на каналі «Україна»* (<https://detector.media>).

Функціонування нових номінацій із цією основою свідчить про її продуктивність. Основа легко поєднується як з питомими, так і із запозиченими основами і навіть цілими словами, що й свідчить про її високий словотвірний потенціал.

Чинником, що сприяє активному творенню складних слів, – на думку В. Фурси, – є пошук нових засобів лексичної виразності [27, с. 151], і як наслідок цього – поява загальноновживаних слів (*шоу-структура, шоу-бізнес*) та okazіональних (*шоу-біз, ПДВ-шоу, шоу-рум*), пор.: *Останні новини про українські шоу-структури і телепередачі на сьогодні – на сайті Радіо Максимум* (<https://maximum.fm>); *Відповідно до формату шоу, відомі особистості перевітлюються в зірок світового шоу-бізнесу* (Телеканал, № 9 (1365), 3-10.03.2021); *Чим живе український шоу-біз. Що нового в світі українського шоу-бізу?* (<https://www.armyfm.com.ua>); *Шоу-бізнес просить знизити податки (ПДВ-шоу) та дозволити заповнювати зали на третину* (<https://www.radiosvoboda.org>, 13.05.2020); *Завітайте в шоу-рум Blum у Вашому регіоні* (<https://www.blum.com>).

Юкстапозити передають нові поняття, які не можна виразити ні одним словом, ні словосполученням. Зв'язок між компонентами таких дериватів вільний, тобто сама модель побудови не передбачає морфологічних змін у структурі їх складників. Саме ця особливість і сприяє, на думку В. Фурси, широкому використанню невідмінюваних іменників іншомовного походження для творення складних лексичних одиниць, напр.: *шоу-вікторина, шоу-театр, шоу-програма, шоу-балет, шоу-зірка: Шоу-вікторина знавців правил дорожнього руху* (<https://vseosvita.ua>); *Народний художній колектив «шоу-театр «КЛЕМ» створений у 1987 році* (<https://gurtok.org>); *Шоу-програма зробить ваше весілля феєричним!* (<https://hotwed.com.ua>); *Зразковий шоу-балет «Магія» – один із кращих колективів Центру дитячої та юнацької творчості* (<http://cdut.com.ua>) [27, с. 153].

Складні слова з невідмінюваним іменником у своїй структурі називають переважно поняття з різних галузей діяльності людини. Вони різняться набором своїх компонентів, а також їхніми сполучувальними можливостями. Утворення з невідмінюваним іменником **шоу** – це складні слова, у яких один компонент відмінюване слово, інший – невідмінюване, напр.: *шоу-діяство, шоу-центр*. [27, с.157].

Регулярність складника **шоу** у поєднанні з іменниками переконує в специфічності складання як способу творення слів, що свідчить про розвиток словотвірної системи сучасної української мови, взаємодії одноосновної і багатоосновної деривації.

Поширеність аглютинативних основ як засобу словотворення нових дериватів дає підстави, – стверджує В. Фурса, – зробити припущення про становлення нового способу формування похідних – за допомогою регулярних самостійних невідмінюваних іменників. [27, с.154].

Характеризуючи сучасні засоби словотвору, В. Лейчик зазначає, що «в певну епоху на перший план в ролі лексико-морфологічного активу виступає якась кількість морфем, які мають соціолінгвістичні ознаки загальновідомості (загальнозрозумілості, частотності, соціальної значущості, і психолінгвістичну ознаку короткості (оптимальної довжини) [12, с. 3-15]. Невідмінюваний іменник **шоу** відповідає цим характеристикам, тому що є ошадливим засобом передавання змісту складних понять і бере участь у номінації найновіших із них і вживається самостійно. Напр.: *На сцену шоу вийдуть українці, яким аплодує весь світ* (Телеканал, № 16 21-28.04.2021) [27, с.154].

Невідмінюваний іменник **шоу**, позначаючи «видовище, вистава», широко функціонує в мові засобів масової інформації зі значенням «чий-небудь дії, заходи,

розраховані на привернення до себе уваги» з відтінком іронії і сарказму [27, с. 43] пор.: ...сатанинське **шоу** організували якщо й не прямі, то, принаймні опосередковані вбивці (УМ, 19.04.2000); ...учасниками **шоу** є не якість там сірі й невиразні особистості, а достойні послідовники російського гурту політичної клоунади – Жириновського (ПіК, № 10, 2002); Так що **шоу**, присвячене з'ясуванню стосунків двох сторін, матиме продовження (УМ, 05.09.2003). Минулого тижня навколо програми Кабінету Міністрів було розіграно бездарне політичне **шоу** (Без цензури, № 12, 2004).

В останні двоє десятиліть розширилося коло різновидів у музичному стилі **рок**: **джаз-рок** – поєднання рок-музики із джазом; **латин-рок** – рок-музика, поширена в латиноамериканських іспаномовних країнах; *Вміючи грати на кобзі, сопілці та скрипці, хлопці стали призерами бардівського фестивалю «Срібні струни» на Черкащині в стилі **бард-рок*** (<https://goroh.pp.ua>); *Кращі блюз-рок виконавці і групи* (<https://muzrock.com>); *Український арт-рок гурт «Біллі Мілліган Бенд» презентував новий альбом* (<https://soundcloud.com>); **Кантрі-рок, інді-рок**, і колискова. *Найкращі травневі релізи українських музикантів – плейлист* (<https://nv.ua>); *Наші приголомшливі треки в жанрі «Софт-рок» написані композиторами світового рівня* (<https://www.premiumbeat.com>); **Фолк-рок** – це прадавня атмосфера української пісні з переливами рокових рифів (<https://ua.ua.top>); *Короткі біографії музичних хард-рок груп США, їх дискографії та нагороди* (<http://www.prostosound.com.ua>).

Рок – те саме, що рок-н-рол; стиль популярної музики, що характеризується чітким ритмом, застосуванням електромузичних інструментів: **рок-ансамбль** – група співаків і музикантів, що виконують музику в стилі рок-н-ролу; **рок-група** – те саме, що рок-ансамбль; **рок-гурт** – музичний колектив, що працює в жанрі рок-музики; **рок-зірка** – знаменитість у сфері рок-музики; **рок-музикант** – автор, виконавець рок-музики; **рок-опера** – музично-сценічний твір оперного характеру, що використовує сучасні ритми рок-музики [3, с. 1085]. *Топ-10 найбагатших рок-гуртів усіх часів* (<https://www.radioroks.ua>); *А в майбутньому через рок-ансамбль пройде співачка Вікторія Вradії («Сестричка Віка») та барабанник Михайло Лундін («Брати Гадюкіни»)* (<https://amnesia.in.ua>); *Поки в Україні продовжують обурюватись через нібито брак якісної вітчизняної музики, в українських рок-музикантах з'являються шанувальники за кордоном* (<https://espresso.tv>, 16.08.2017).

Рок [англ. скор. *rock*] – перша частина складних слів, яка має значення: той, що стосується рок-музики [19, с. 808]. **Рок-гурт** *роботів Compressorhead – уперше в Україні* (День, № 188, 2019); *Що дорожче Україні — рок-музика чи птахи?* (День, № 72, 2006); *Тоді їх відразу прийняли у Київський рок-клуб* (День, № 191, 2007); *Завдяки рок-фестивалю «Дунайська Січ-2019» він не просто прогримить, а й задасть новий тренд – енергонезалежність* (День, № 110, 2019); *Свою рок-версію славнозвісної композиції Олег Скрипка написав на початку цього року* (День, № 222, 2010); **рок-музика** – один з видів естрадної музики другої половини ХХ ст., який виконується на електронних інструментах [19, с. 808-809]. *У Київському університеті Шевченка записали рок-баладу на поезію Кобзаря* (vchirniy.kyiv.ua); *Квитки на заходи в жанрі блюз-рок* (<https://ticketsbox.com/ua/blues-rock>); **рок** [англ. скор. < *rock-and-roll* (*rock'n'roll*) – рок-н-рол] – 1) те саме, що й рок-музика; 2) те саме, що й рок-н-рол [19, с. 808]. [там само]; Напр.: **рок-н-рол** *у 50-і роки ХХ ст. – парний динамічний ексцентричний танець імпровізаційного характеру з елементами акробатичних підтримок* [19, с. 809]; *Популярні Рок та Металл концерти відомих виконавців у місті Харків* (<https://kharkov.internet-bilet.ua>); *У комплексі «Термальні води Косино» відкрився атмосферний заклад – «Rock Bar»* (<https://kosino.ua>); *Єдине в світі online-радіо, на якому двадцять чотири години, сім днів на тиждень грає тільки українськомовний рок*

(<https://rockradioua.online>); **Рок-н-рол** буквально розбухав молодь Америки в середині 50-х років минулого століття (<https://uk.perish.info>);

Нові композити з основою **рок-**, що позначають течії у рок-музиці, саму музику, рок-гурти та абстрактні іменники з узагальнювальним значенням на зразок **рок-сцена, рок-ера, рок-нафос** свідчать про значний словотвірний потенціал основи **рок-** у сучасній українській мові [16].

Неолексеми **рок-ансамбль, рок-група, рок-гурт** вважаємо синонімійними, адже вони подібні своїм лексичним значенням – колектив рок-музикантів, у якому кожен із них виконує свою роль, всі вони пов'язані спільністю певної ідеології, втіленої в музиці.

Зростання кількості препозитивних дериваційних засобів свідчить про автономізацію префіксоїдного оформлення нових слів, функційне навантаження яких має значну наукову перспективу, адже функціонування цих лінгвоодиниць закладено в їхній номінативній природі.

Як бачимо, запозичені основи, що наближаються до аброоснов, легко поєднуються з питомими елементами, утворюючи при цьому гібридні напівкомпозиції-напівабревіатури. Частина таких одиниць, – зауважує Л. Кислюк, – дослідники мусять визнавати напівкомпозиціями-напівабревіатурами (**технопарк**) або такими, що поєднують структуру та семантику юкстапозитів і абревіатур (**прес-менеджер**) [9, с. 250]. Далі продовжує авторка, до дискусійних належать основи **арт-, поп-, рок-** та ін. Є приклади їх функціонування як окремих слів: *Музичні гурти та виконавці, стилі української музики, поп, готика, панк рок* (<http://rock-oko.com>); **Рок** – це не мистецтво, **рок** – це спосіб розмови простих хлопців (<https://uamusic.com.ua>). Основа **арт-**, яка є твірною для понад 80 новотворів, і повторним запозиченням з англ. *art* – «мистецтво», де основа **арт-** позначає окремі різновиди мистецтва, особу, предмет, дію, місце, абстрактне поняття, пов'язане з мистецтвом; функціонує як частина складного слова [1, с. 36-41]: **арт-журнал, арт-керівник, арт-школа, медіа-арт**; як частина мішаної абревіатури: **поліарт, украрт**; а також як основа афіксального похідного: **артовий, стріт-артовий, артовик, артовичка, артувати**. У складному слові **арт-** частіше посідає препозицію: **арт-керівник, арт-школа, арт-ярмарок; арт-готель, арт-двір, арт-журнал, арт-кафе, арт-клуб, арт-об'єкт, арт-центр**; рідше – постпозицію: **поліарт, украрт; медіа-арт, техно-арт**. Напр.: **Арт-двір** – єдине місце у 12-тисячному Бучачі, де регулярно відбуваються культурні заходи зовсім не районного рівня («Коридор» – журнал про сучасну культуру, korydor.in.ua); **Арт-готель «Баккара»** – найбільший готель на воді та найромантичніший готель Києва! (сайт «Козирна карта», 2k.ua); **У Вроцлаві пройде перша виставка-ретроспектива українського медіа-арту** (сайт Відкритого архіву українського медіа-арту, mediaartarchive.org.ua). Складні слова з основою **арт-** мають ознаки композита й абревіатури [9, с. 250].

В українському словотворі сформувалася традиція писати префікси та префіксоїди інтенсивності разом. Так треба писати і нові словотворчі форманти української мови зі значенням інтенсивності ознаки, високої професійності, статус яких сьогодні витлумачують ще неоднаково (префіксоїди, абропрефікси, аброморфеми препозитивного типу та ін.), напр.: **топ, топменеджер**.

Висновки та перспективи дослідження. Аналізований фактичний матеріал свідчить, що нові слова і терміни на позначення культурно-мистецької галузі, що завдяки мовним і позамовним чинникам з'явилися у словниковому складі сучасної української мови на початку XXI сторіччя, набувають широкого вжитку і демонструють, як семантика неолексем розширює наповнення окремих лексико-семантичних груп, служить збагаченню словникового складу й виражальних

можливостей сучасної української мови, а неолексеми є свідченням постійної смислової рухливості мови на синхронному стані її розвитку.

Збагачення словникового складу мови інноваціями закладає основу для нового її унормування, впорядкування, систематизації і веде до перебудови семантичних відношень у лексичній системі мови загалом. Потужним засобом збагачення словникового складу неолексемами є запозичені основи. Вони слугують для утворення похідних, що наповнюють лексичну систему мови новими одиницями, важливими для з'ясування характеру суспільних змін, відображених у мові. Неолексеми, утворені за допомогою препозитивних компонентів-англізмів виявляють спеціалізацію, деталізацію базових понять.

Висновки й узагальнення відкривають перспективи дослідження неолексем в інших лексико-семантичних групах, зокрема сфери мобільного зв'язку, комп'ютерної техніки й технологій, економіки й бізнесу, побуту й моди, тобто динамічних галузей суспільно-економічного розвитку.

Література

1. Активні ресурси сучасної української номінації: Ідеографічний словник нової лексики / Є. А. Карпіловська, Л. П. Кислюк, Н. Ф. Клименко, В. І. Критська, Т. К. Пуздирева, Ю. В. Романюк; відп. ред. Є. А. Карпіловська. К.: ТОВ «КММ», 2013. 416 с.
2. *Бибик С. П.* Динаміка лексичної норми // Літературна норма і мовна практика: монографія/ [Єрмоленко С. Я., Бибик С. П., Коць Т. А. та ін.]; за ред. С. Я. Єрмоленко. Ніжин: ТОВ «Видавництво «Аспект Поліграф», 2013. 320 с.
3. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. К.; Ірпінь.: ВТФ «Перун». 2003. 1440 с.
4. *Віняр Г. М.* Новий префіксoid у словотвірній системі української мови. *Філологічні студії*: Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету: Збірник наукових праць. Випуск 6. Кривий Ріг: КДПУ. 2011. 753 с.
5. *Гарбарчук Т.* Динаміка гібридного словотворення в українській мові (на матеріалі запозичених формантів-інтенсифікаторів ознаки). *Українська мова*. 2013. №4. С. 79-80.
6. *Городенська К.Г.* Нові явища та процеси в українському словотворенні: динаміка чи деструкція? *Українська мова*. 2013. № 2 (46). С. 3-11.
7. *Городенська К. Г.* Нові запозичення і новотвори на тлі фонетичної та словотвірної підсистем української літературної мови. *Українська термінологія і сучасність*: зб. наук. праць. К.: КНЕУ. 2009. Вип. VIII. С. 3-9.
8. *Кислюк Л. П.* Освоєння англізмів в українській інтернет-комунікації. *Термінологічний вісник*. 2017. Вип. 4. С. 245-252.
9. *Кислюк Л. П.* Сучасна українська словотвірна номінація: ресурси та тенденції розвитку: монографія. К.: Видавничий дім Дмитра Бураго. 2017. 424 с.
10. *Клименко Н. Ф.* Роль словотворення у сучасній українській номінації / Н. Ф. Клименко, Є. А. Карпіловська, Л. П. Кислюк. Динамічні процеси в сучасному українському лексиконі. К.: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2008. 336 с.
11. *Коць Т. А.* Літературна норма у функціонально-стильовій і структурній парадигмі. К.: Видавництво «Логос», 2010. 303 с.
12. *Лейчик В. М.* О некоторых современных способах словообразования. Особенности словообразования в терминосистемах и литературной норме. Владивосток: ДВНИ АН СССР. 1983. С. 3-15.
13. *Мазурик Д.* Нове в українській лексиці: Словник-довідник. Л.: Світ. 2002. 130 с.

14. *Навальна М. І.* Динаміка лексикону української періодики початку ХХІ ст. К.: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2011. 328 с.
15. Нові слова та значення : словник / Ін-т. укр. мови НАН України; уклали Л. В. Туровська, Л. М. Василькова. К.: «Довіра». 2008. 271 с.
16. *Романюк Ю. В.* Словотвірний потенціал нових засобів номінації у сучасній українській мові. *Мови та культури у новій Європі: контакти і самобутність*: Збірник наукових доповідей. К.: Видавничий дім Дмитра Бураго. 2009. 672 с.
17. *Селіванова О.* Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава: Довкілля. К., 2006. 716 с.
18. Словник іншомовних слів / За ред. О. С. Мельничука. К.: УРЕ, 1985. 2-е вид. 966 с.
19. Словник іншомовних слів: 23 000 слів та термінологічних словосполучень / Уклад. Л. О. Пустовіт та ін. К.: «Довіра». 2000. 1018 с.
20. Словник української мови / Кер. В. В. Німчук та ін./ Відп. ред. В. В. Жайворонок. К.: ВЦ «Просвіта», 2012. 1320 с.
21. *Стишов О. А.* Словотвірні гнізда з вершинами-новозапозиченнями в сучасних українській і російській мовах. *Лінгвостилістика: об'єкт – стиль, мета – оцінка: Збірник наукових праць, присвячений 70-річчю від дня народження проф. С. Я. Єрмоленко.* К. 2007. 528 с.
22. *Стишов О. А.* Українська лексика кінця ХХ століття (на матеріалі мови засобів масової інформації). 2-ге вид., переробл. К.: Пуґач, 2005. 388 с.
23. *Стратулат Н. В.* Нові запозичення у словнику української мови як результат семантичного процесу метафоризації (на матеріалі тлумачного словника в 20-ти томах). *Філологічні студії: Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету: Збірник наукових праць.* Випуск 6. Кривий Ріг: КДПУ. 2011. 753 с.
24. Сучасний словник іншомовних слів / Уклад.: О. І. Скопненко, Т. В. Цимбалюк. К.: «Довіра», 2006. 789 с.
25. *Тараненко О. О.* Актуалізовані моделі в системі словотворення сучасної української мови (кінець ХХ – ХХІ ст.). К.: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2015. 248 с.
26. Український орфографічний словник / Уклад.: Чумак В. В., Шевченко Л. Л., Ярун Г. М., Шевченко І. В. К.: Довіра, 2008. 983 с.
27. *Фурса В. М.* Семантико-граматичне та словотвірне освоєння невідмінюваних імен. К.: Інститут української мови НАН України, 2005. 252 с.

Referenses

1. *Active resources of modern Ukrainian nomination: Ideographic dictionary of new vocabulary [Aktynni resursy suchasnoi ukrainskoi nominatsii: Ideohrafichnyi slovnyk novoї leksyky]* / Ye. A. Karpilovska, L. P. Kysliuk, N. F. Klymenko, V. I. Krytska, T. K. Puzdyrieva, Yu. V. Romaniuk; vidp. red. Ye. A. Karpilovska. K.: TOV «KMM», 2013. 416 p.
2. *Bybyk S. P. (2013), Dynamics of lexical norm [Dynamika leksychnoi normy //Literaturna norma i movna praktyka: monohrafiia/ [Yermolenko S. Ya., Bybyk S. P., Kots T. A. ta in.]; za red. S. Ya. Yermolenko. Nizhyn: TOV «Vydavnytstvo «Aspekt Polihraf», 320 p.*
3. *Large explanatory dictionary of the modern Ukrainian language [Velykyi tлумachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy]* / Uklad. i holov. red. V. T. Busel. K.; Irpin.: VTF «Perun», 2003, 1440 s.
4. *Viniar H. M. (2011), New prefixoid in the word-forming system of the Ukrainian language [Novyi prefiksoid u slovotvirnii systemi ukrainskoi movy]. Filolohichni studii:*

Naukovyi visnyk Kryvorizkoho derzhavnogo pedahohichnoho universytetu: Zbirnyk naukovykh prats. Vypusk 6. Kryvyi Rih: KDPU, 753 p.

5. Harbarchuk T. (2013), *Dynamics of hybrid word formation in the Ukrainian language (based on borrowed formants-intensifiers of the feature) [Dynamika hibrydnoho slovotvorennia v ukrainskii movi (na materialy zapozychenykh formantiv-intensyfikatoriv oznaky)]*. Ukrainska mova, № 4, P. 79-80.

6. Horodenska K.H. (2013), *New phenomena and processes in Ukrainian word formation: dynamics or destruction? [Novi yavyscha ta protsesy v ukrainskomu slovotvorenni: dynamika chy destruktsiia?]* Ukrainska mova, № 2 (46), P. 3-11.

7. Horodenska K. H. (2009), *New borrowings and innovations against the background of phonetic and word-forming subsystems of the Ukrainian literary language [Novi zapozychennia i novotvory na tli fonetychnoi ta slovotvirnoi pidsystem ukrainskoi literaturnoi movy]*. Ukrainska terminolohiia i suchasnist: zb. nauk. prats. K.: KNEU, Vyp.VIII, P. 3-9.

8. Kysliuk L. P. (2017), *Mastering English in Ukrainian Internet communication [Osvoiennia anhlyzmyv v ukrainskii internet-komunikatsii]*. Terminolohichni visnyk. Vyp. 4, P. 245-252.

9. Kysliuk L. P. (2017), *Modern Ukrainian word-formation nomination: resources and development trends [Suchasna ukrainska slovotvirna nominatsiia: resursy ta tendentsii rozvytku]*: monohrafiia. K.: Vydavnychi dim Dmytra Buraho, 424 p.

10. Klymenko N. F. (2008), *The role of word formation in the modern Ukrainian nomination [Rol slovotvorennia u suchasni ukrainskii nominatsii]* / N. F. Klymenko, Ye. A. Karpilovska, L. P. Kysliuk // *Dynamichni protsesy v suchasnomu ukrainskomu leksykonu*. K.: Vydavnychi dim Dmytra Buraho, 336 p.

11. Kots T. A. (2010), *Literary norm in the functional-stylistic and structural paradigm [Literaturna norma u funktsionalno-stylovi i strukturnii paradyhmi]*. K.: Vydavnytstvo «Lohos», 303 p.

12. Leychik V. M. (1983), *On some modern ways of word formation. Features of word formation in terminological systems and literary norm [O nekotorykh sovremennykh sposobakh slovoobrazovaniya. Osobennosti slovoobrazovaniya v terminosistemakh i literaturnoy norme]*. Vladivostok: DVNI AN SSSR, P. 3-15.

13. Mazuryk D. (2002), *New in Ukrainian vocabulary [Nove v ukrainskii leksytsii]*: Slovnyk-dovidnyk. L.: Svit, 130 p.

14. Navalna M. I. (2011), *Dynamics of the lexicon of Ukrainian periodicals of the beginning of the XXI century [Dynamika leksykonu ukrainskoi perodyky pochatku XXI st.]* K.: Vydavnychi dim Dmytra Buraho, 328 p.

15. *New words and meanings: dictionary [Novi slova ta znachennia : slovnyk]* / Int ukr. movy NAN Ukrainy; uklaly L. V. Turovska, L. M. Vasytkova. K.: «Dovira», 2008, 271 p.

16. Romaniuk Yu. V. (2009), *Word-forming potential of new means of nomination in the modern Ukrainian language [Slovotvirnyi potentsial novykh zasobiv nominatsii u suchasni ukrainskii movi]*. Movy ta kultury u novii Yevropi: kontakty i samobutnist: Zbirnyk naukovykh dopovidei. K.: Vydavnychi dim Dmytra Buraho, 672 p.

17. Selivanova O. (2006), *Modern linguistics [Suchasna lnhvistyka]*: terminolohichna entsyklopediia. Poltava: Dovkillia. K., 716 p.

18. *Dictionary of foreign words [Slovnyk inshomovnykh sliv]* / Za red. O. S. Melnychuka. K.: URE, 1985, 2-e vyd, 966 p.

19. *Dictionary of foreign words [Slovnyk inshomovnykh sliv]: 23 000 sliv ta terminolohichnykh slovospoluchen* /Uklad. L. O. Pustovit ta in. K.: Dovira, 2000, 1018 p.

20. *Dictionary of the Ukrainian language [Slovnyk ukrainskoi movy]* / Ker. V. V. Nimchuk ta in./ Vidp. red. V. V. Zhaivoronok. K.: VTs «Prosvita», 2012, 1320 p.

21. Styshov O. A. (2007), *Word-forming nests with new borrowed vertices in modern Ukrainian and Russian languages [Slovotvirni hnizda z vershynamy-novozapozychenniamy v suchasnykh ukrainskii i rosiiskii movakh]*. Lnhvostylistyka: obiekt – styl, meta – otsinka: Zbirnyk naukovykh prats, prysviachenyi 70-richchiu vid dnia narodzhennia prof. S. Ya. Yermolenko. K., 528 p.

22. Styshov O. A. (2005), *Ukrainian vocabulary of the end of the XX century (on the material of the language of mass media [Ukrainska leksyka kintsia XX stolittia (na materialy movy zasobiv masovoi informatsii)]*. 2-he vyd., pererobl. K.: Puhach, 388 p.

23. Stratulat N. V. (2011), *New borrowings in the dictionary of the Ukrainian language as a result of the semantic process of metaphorization (on the material of the explanatory dictionary in 20 volumes) [Novi zapozychennia u slovnyku ukrainskoi movy yak rezultat semantychnoho protsesu metaforyzatsii (na materialy tlumachnoho slovnyka v 20-ty tomakh)]*. Filolohichni studii: Naukovyi visnyk Kryvorizkoho derzhavnoho pedahohichnoho unyversytetu: Zbirnyk naukovykh prats. Vypusk 6, Kryvyi Rih: KDPU, 753 p.

24. *Modern dictionary of foreign words [Suchasnyi slovnyk inshomovnykh sliv]* / Uklad.: O. I. Skopnenko, T. V. Tsymbaliuk. K.: «Dovira», 2006, 789 p.

25. Taranenko O. O. (2015), *Updated models in the word formation system of the modern Ukrainian language (end of XX - XXI centuries) [Aktualizovani modeli v systemi slovotvorennia suchasnoi ukrainskoi movy (kinets XX – XXI st.)]*. K.: Vydavnychiy dim Dmytra Buraho, 248 p.

26. *Ukrainian spelling dictionary [Ukrainskyi orfohrafichnyi slovnyk]* / Uklad.: Chumak V. V., Shevchenko L. L., Yarus H. M., Shevchenko I. V. K. : «Dovira», 2008, 983 p.

27. Fursa V. M. (2005), *Semantic-grammatical and word-formation development of indefinite names [Semantyko-hramatychna ta slovotvirne osvoiennia nevidminiuvanykh imen]*. K.: Instytut ukrainskoi movy NAN Ukrainy, 252 p.

В. П. Олексенко,

*Херсонский государственный университет,
кафедра украинской филологии и журналистики*

СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ НЕОЛЕКСЕМ НА ОБОЗНАЧЕНИЯ КУЛЬТУРНО-ХУДОЖЕСТВЕННОЙ СФЕРЫ

В статье выяснено значение и особенности словообразовательного освоения новых слов и терминов для обозначения культурно-художественной отрасли, которые появились в современном украинском литературном языке в начале XXI века и благодаря языковым и внеязыковым факторам становятся часто употребляемыми. Проанализированы имеющиеся достижения лингвистов в области изучения инновационных дериватов, утверждено, что вопрос динамики языковой системы всегда находится в центре актуальных лингвистических исследований. Выявлено инновационные слова и термины культурно-художественной сферы начале XXI века в языке СМИ, интернет-форумов и в словарях неологизмов современного украинского языка, засвидетельствовано глобализационные тенденции в их использовании. Выделены основные тематические группы неолексем для обозначения культурно-художественной сферы, определены структурно-семантические инновации и производительность их употребления. Доказано, что одной из причин проблемы квалификации и правописания неолексем с образующими основами-англизмы является неосвоенность инноваций грамматической системой украинского языка.

Ключевые слова: культурно-художественная отрасль, инновация, неолексема, деривация, словообразовательная структура, номинация, неологизм.

STRUCTURAL AND SEMANTIC FEATURES OF THE NEOLEXES ON THE DESIGNATION OF THE CULTURAL AND ARTISTIC SPHERE

The article clarifies the meaning and features of word-formation development of new words and terms to denote the cultural and artistic field, which appeared in the modern Ukrainian literary language at the beginning of the XXI century and due to linguistic and extralinguistic factors are widely used.

The object of research are words and terms of the cultural and artistic sphere, as they are best able to nominate concepts in special vocabulary, to reflect the diversity of the semantic spectrum of the conceptual sphere of «culture and art».

The subject of research is lexical-semantic, structural-word-forming and spelling features of words and terms of cultural and artistic sphere in the Ukrainian language.

Scientific novelty of the research. The classification of neolexes by semantic criterion is offered. The place of innovations in the lexical structure of the Ukrainian language is determined, the main stages of adaptation and structural and semantic features of words and terms to denote the cultural and artistic branch are characterized; the factors of creation of neolexes and their inclusion in the lexical-semantic system of the Ukrainian language, which supplement the corresponding lexical-semantic group with new tokens, are clarified; factors of word-forming activity of neolexes are revealed; It is proved that one of the reasons for the problem of qualification and spelling of neolexes with creative bases-Englishisms is the lack of mastery of innovations by the grammatical system of the Ukrainian language.

The existing achievements of linguists in the field of studying innovative derivatives are analyzed, it is stated that the issue of the dynamics of the language system is always at the center of current linguistic research. Innovative words and terms of the cultural and artistic sphere of the beginning of the XXI century in the language of mass media, Internet forums and in dictionaries of neologisms of the modern Ukrainian language are revealed, globalization tendencies in their use are testified. The main thematic groups of neolexes for the designation of the cultural and artistic sphere are singled out, structural and semantic innovations and productivity of their use are determined. It is proved that one of the reasons for the problem of qualification and spelling of neolexes with creative bases-Englishisms is the lack of mastery of innovations by the grammatical system of the Ukrainian language.

Key words: cultural and artistic branch, innovation, neolexem, derivation, word-forming structure, nomination, neologism.